

ВІДГУК
офіційного опонента

доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри пропедевтики педіатрії

Одеського національного медичного університету Старець Олени

Олександрівної на дисертаційну роботу Толстікової К.І. на тему: «Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у дітей раннього віку на *BLW* прикормі», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 228 Педіатрія до Вченої ради ДФ 26.613.253, Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика

Науковий керівник: професор, доктор медичних наук, професор кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика Шарікадзе Олена Вікторівна

Актуальність теми.

Зростання поширеності харчової алергії серед дітей раннього віку є однією з найактуальніших проблем сучасної педіатрії. Кількість випадків алергічних реакцій на харчові продукти у дітей зростає щороку, що призводить до суттєвого підвищення тягаря хронічних захворювань, зниження якості життя та збільшення витрат системи охорони здоров'я. У контексті зростання частоти алергічних патологій дедалі більшої популярності набувають альтернативні підходи до введення прикорму, зокрема метод Baby-Led Weaning (BLW), який передбачає раннє ознайомлення дитини з різноманітною твердою їжею, самостійне споживання їжі та відмову від традиційного пюреподібного прикорму.

Незважаючи на поширення цієї методики серед батьків і педіатрів, дані щодо її безпечності та впливу на ризик розвитку харчової алергії залишаються обмеженими, суперечливими і потребують наукового обґрунтування. Актуальність роботи підсилюється відсутністю єдиних клінічних рекомендацій щодо тактики введення BLW у дітей з різним алергологічним ризиком, браком

чітких критеріїв оцінки лабораторних маркерів сенсibiliзації та недостатнім розумінням механізмів формування толерантності або алергічної відповіді у ранньому віці. З огляду на те, що саме період введення прикорму є критичним у становленні імунної толерантності до харчових білків, наукове дослідження, спрямоване на клініко-лабораторну оцінку ризику формування харчової алергії в умовах застосування BLW, має вагоме теоретичне та практичне значення. Отримані результати можуть стати основою для оптимізації підходів до харчування немовлят, розробки алгоритмів індивідуалізованого введення прикорму, своєчасної ідентифікації дітей групи ризику та профілактики розвитку харчової алергії.

Практична цінність дослідження полягає у можливості впровадження його результатів у клінічну практику педіатрів, алергологів та лікарів сімейної медицини, а також у створенні передумов для оновлення національних протоколів з дитячого харчування. Таким чином, обрана автором тема відображає актуальні виклики сучасної медицини, відповідає пріоритетним напрямкам наукових досліджень у галузі педіатрії, дитячої алергології та нутриціології, має чітке практичне спрямування та значний потенціал для подальшого розвитку наукової думки і клінічних рекомендацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження не має безпосереднього зв'язку з діючими науковими програмами, планами чи темами. Робота здійснена за особистою ініціативою здобувача і не входить до складу будь-яких держбюджетних, відомчих або міжкафедральних наукових проєктів.

Дана дисертаційна робота органічно вписується в ключові напрямки розвитку медичної науки, окреслені сучасними державними програмами та стратегічними документами у сфері охорони здоров'я. Зміст дослідження узгоджується з положеннями Концепції розвитку системи охорони здоров'я в Україні (затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України), тематика дослідження також відповідає завданням галузевої науково-технічної програми Міністерства охорони здоров'я України для розвитку педіатрії

Наукова новизна одержаних результатів.

Уперше в Україні проведено комплексне дослідження, яке поєднує клінічні спостереження, лабораторні показники та аналіз нутритивного статусу дітей на різних типах прикорму. Авторка розробила анкету для оцінки поширеності BLW, а також підготувала методичні рекомендації для батьків. Це створює підґрунтя для оновлення національних протоколів дитячого харчування.

На основі отриманих даних проведено детальний динамічний порівняльний аналіз, який охоплював фізичний розвиток, психомоторні показники, наявність atopічних симптомів, а також вміст макро- і мікронутрієнтів у дітей, які отримували різні типи прикорму. Вперше систематизовано як переваги, так і потенційні ризики альтернативного підходу BLW щодо фізичного та психічного розвитку дітей. Значущим результатом стало визначення впливу різних методів прикорму на формування харчової гіперчутливості, харчової алергії та алергічних захворювань, що базувалося на комплексі клінічних спостережень, оцінці нутритивного статусу та спеціалізованих алергологічних досліджень. Крім того, робота розширила сучасні уявлення про сенсibilізацію організму харчовими алергенами у дітей з обтяженим atopічним анамнезом та atopічним дерматитом залежно від типу прикорму.

Практичне значення одержаних результатів.

У дисертаційному дослідженні Толстікової К.І. вперше в Україні створено та впроваджено спеціалізовану анкету, призначену для вивчення поширеності використання методу BLW (Baby-Led Weaning) серед українських родин. Це дозволило вперше здійснити комплексну оцінку сучасних підходів до введення прикорму у дітей раннього віку та зібрати унікальний масив даних щодо практик вигодовування.

На основі отриманих результатів автором проведено ґрунтовний порівняльний аналіз динаміки фізичного розвитку, психомоторних характеристик, наявності atopічних проявів, а також досліджено вміст макро- та мікронутрієнтів у дітей, які отримують прикорм за різними моделями.

Уперше вітчизняна наукова практика отримала систематизовану характеристику як переваг, так і можливих ризиків використання альтернативного підходу до прикормлювання (BLW), його впливу на гармонійний фізичний і психічний розвиток дитини.

Вагомим науковим здобутком роботи є те, що дисертантка, ґрунтуючись на клінічних спостереженнях, результатах оцінки нутритивного статусу та спеціалізованих алергологічних тестів, вперше визначила відмінності у впливі різних методів прикорму на формування харчової гіперчутливості, розвиток харчової алергії та atopічних захворювань у дітей раннього віку. Окремої уваги заслуговує внесок у розширення сучасних уявлень про сенсibilізацію до харчових алергенів у дітей із обтяженим atopічним анамнезом і atopічним дерматитом залежно від типу прикорму.

Значущим практичним результатом дослідження стало розроблення та адаптація перших в Україні методичних рекомендацій для батьків, зокрема для матерів, щодо безпечного й ефективного застосування методу BLW при годуванні дітей раннього віку, що має безпосереднє прикладне значення для педіатричної практики.

Оцінка науково-методичного рівня проведеного дослідження та повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Дисертаційна робота демонструє високий рівень науково-методичного опрацювання та практичної цінності. У дослідженні застосовано валідовані інструменти для оцінки клінічних показників. Статистичну обробку даних виконано на належному рівні із використанням сучасного програмного забезпечення.

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 9 публікаціях, зокрема 2 статті в наукових фахових журналах, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України», 4 статті, що індексуються Scopus або Web of Science, 3 робіт в збірниках і матеріалах з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, з них 3 іноземні. Це свідчить про достатню повноту апробації результатів та їх актуальність для медичної спільноти.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Положення, висновки та практичні рекомендації, наведені у дисертаційній роботі Толстікової К.І., відзначаються високим ступенем наукової обґрунтованості та достовірності. Вони базуються на достатньо репрезентативному клінічному матеріалі, який охоплює значну вибірку дітей раннього віку, що забезпечує статистичну надійність і відтворюваність отриманих результатів. Автором використано сучасні, валідовані методи клінічної, лабораторної та статистичної оцінки, що відповідають вимогам доказової медицини.

Комплексність підходу – поєднання клінічних спостережень, аналізу харчових звичок, оцінки сенсibilізації до харчових алергенів, показників метаболізму білка та мікроелементів – дозволила отримати багатовимірне уявлення про досліджуване явище. Це підвищує доказову цінність сформульованих положень і підтверджує обґрунтованість наукових висновків. Статистична обробка даних проведена з використанням коректних методів математичного аналізу, що дозволило авторці визначити достовірність виявлених відмінностей, кореляційних зв'язків і тенденцій. Ретельна перевірка отриманих результатів із залученням сучасних програмних засобів підтверджує їх надійність і точність.

Формулювання висновків і рекомендацій є логічним продовженням проведеного дослідження. Вони чітко впливають із отриманих результатів і не виходять за межі експериментально підтверджених фактів. Практичні пропозиції щодо оптимізації харчування дітей на BLW-прикормі є аргументованими, базуються на результатах аналізу клініко-лабораторних показників та враховують індивідуальні особливості дітей різних груп ризику щодо розвитку харчової алергії.

Таким чином, наукові положення роботи узгоджуються з сучасними уявленнями світової педіатрії, дитячої гастроентерології та нутриціології, водночас доповнюючи їх новими даними щодо взаємозв'язку способу введення прикорму з формуванням харчової толерантності. Це свідчить про належний

рівень наукової достовірності та практичної значущості результатів. Дослідження виконано на високому науково-методичному рівні із застосуванням валідованих методів і сучасних статистичних підходів. Висновки логічно випливають із отриманих даних і мають доказову базу.

Оцінка структури, змісту та форми дисертаційної роботи

Дисертаційне дослідження Толстікової К.І. відзначається продуманою композицією, логічною послідовністю викладу та відповідністю загальноприйнятим вимогам до наукових праць такого рівня. Структура роботи є класичною для медичних дисертацій і охоплює всі необхідні елементи: вступ, огляд літератури, характеристику матеріалів і методів, розділи з власними результатами дослідження, їх аналічне обговорення, узагальнення висновків і практичні рекомендації.

У вступі авторка ґрунтовно обґрунтовує актуальність обраної теми, чітко формулює мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також визначає його наукову новизну та практичну значущість. Виклад матеріалу є логічним, послідовним і лаконічним, що сприяє цілісному розумінню концепції роботи.

Огляд літератури виконано системно й різнопланово, із використанням сучасних джерел українських і зарубіжних авторів. Авторка продемонструвала вміння критично оцінювати наукові публікації, виділяти дискусійні питання, порівнювати різні підходи до проблеми вигодовування та розвитку харчової толерантності у дітей раннього віку. Це свідчить про глибоке знання предмету та здатність орієнтуватися у сучасному науковому дискурсі.

Методологічна частина роботи викладена чітко та детально. Наведено опис дизайну дослідження, критерії відбору спостережень, використані методи клінічної, лабораторної та статистичної оцінки. Поданий матеріал свідчить про наукову обґрунтованість і валідність застосованих методів, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

Розділи, присвячені власним результатам, відзначаються логічною структурою, повнотою подання та наочністю ілюстративного матеріалу. Дані викладено послідовно, із використанням таблиць, діаграм і графіків, які підсилюють візуальне сприйняття та дозволяють простежити основні тенденції

й взаємозв'язки між показниками. Статистичний аналіз виконано коректно, з дотриманням вимог доказової медицини, що надає результатам високої достовірності.

В обговоренні результатів авторка демонструє вміння критично аналізувати отримані дані, порівнювати їх із результатами інших дослідників, робити узагальнення та визначати практичне значення проведеної роботи. Вона вказує на можливі обмеження дослідження, що свідчить про об'єктивність і наукову доброчесність, а також окреслює перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Висновки сформульовано чітко, послідовно та у повній відповідності до поставлених завдань. Вони узагальнюють основні результати дослідження, відображають наукову новизну та практичну значущість роботи, а також логічно пов'язані з практичними рекомендаціями, що мають прикладне значення для педіатричної практики.

Список використаних джерел оформлений належним чином, містить достатню кількість сучасних публікацій, переважно англомовних, що свідчить про орієнтацію автора на актуальні міжнародні тенденції у галузі дитячої гастроентерології та алергології.

Загалом, дисертаційна робота має чітку структуру, логічну побудову, повноту викладу матеріалу та відповідає вимогам, встановленим до наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань «Охорона здоров'я». Вона характеризується високим рівнем наукової аргументованості, належним рівнем оформлення та демонструє зрілість автора як науковця.

Недоліки дисертації щодо її змісту і оформлення.

У дисертаційній роботі виявлено незначні технічні недоліки редакційного характеру, зокрема поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, окремі вживання русизмів, а також випадки зазначення торгових назв лікарських препаратів поряд із діючими речовинами. Такі неточності не впливають на змістовне наповнення, достовірність отриманих результатів чи їх наукову новизну, проте їх усунення є бажаним для забезпечення високого рівня академічної культури та мовної грамотності дисертації.

Під час рецензування роботи виникли деякі дискусійні запитання, а саме:

- 1) Які механізми формування толерантності до харчових білків у дітей на BLW прикормі потребують подальшого вивчення?
- 2) Чи можна вважати метод BLW безпечним для дітей із високим ризиком розвитку алергічних захворювань, і які додаткові критерії вибору слід застосовувати?
- 3) Чи можуть, на Вашу думку, результати дослідження бути інтегровані у національні клінічні протоколи та рекомендації для педіатрів та сімейних лікарів?

Відповідність роботи вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Толстікової К.І. на тему «Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у дітей раннього віку на BLW прикормі», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія», присвячена вирішенню актуальної проблеми сучасної педіатрії та є завершеним самостійним науковим дослідженням. У роботі представлено нові, науково обґрунтовані результати, які мають теоретичне і практичне значення та спрямовані на вирішення важливого науково-практичного завдання – оцінку рівнів сенсibilізації до харчових алергенів, особливостей фізичного розвитку, засвоєння мікроелементів і білка у дітей раннього віку, що перебувають на BLW прикормі, а також розробку практичних рекомендацій щодо оптимізації харчового раціону дітей різних груп ризику.

Виходячи з актуальності, за об'ємом та рівнем досліджень, наукової новизни результатів, теоретичної та практичної цінності отриманих даних, об'єктивності та обґрунтованості висновків, беручи до уваги особистий внесок здобувача, дисертаційна робота «Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у дітей раннього віку на BLW прикормі » повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор Толстікова Катерина Іванівна повністю заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю ІЗ «Педіатрія».

Офіційний опонент:

д.мед.н., професор, завідувач кафедри

пропедевтики педіатрії

Одеського національного

медичного університету

